

การศึกษาเรื่อง บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : กรณีศึกษา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลและลักษณะทางสังคมต่าง ๆ ที่มีผลต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำนวน 128 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test (one way ANOVA)

ผลการศึกษา

พบว่าประชากรเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีสถานภาพสมรสอยู่ด้วยกัน มีการศึกษาไม่เกินระดับประถมศึกษา มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกรรวมรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท เป็นผู้มีภูมิลำเนาในท้องที่อำเภอแม่สรวยมาแต่ดั้งเดิมมากกว่า 25 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประเภทวาระ 5 ปี มีระยะเวลาการทำงานในตำแหน่ง 1 – 5 ปี เคยมีประสบการณ์การปฏิบัติงานด้านการป้องกันและ

ปราบปรามผู้ลักลอบตัดไม้ทำลายป่า 1 - 5 ครั้ง ได้รับความร่วมมือจากราษฎรในหมู่บ้านในระดับมาก ส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่ป่าไม้ที่ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกันไม่เกิน 100 ไร่ และมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เกือบทุกหมู่บ้าน เช่น โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ ฯ โครงการอนุรักษ์น้ำ โครงการปลูกป่าชุมชน โครงการบวชป่าประจำปี โครงการราษฎรอาสาพิทักษ์ป่า โครงการสร้างฝายกั้นน้ำขนาดเล็ก (ฝายแม้ว) และโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ ในพระราชดำริ

ประชากรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ อยู่ในระดับมาก และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่า ในภาพรวมมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ซึ่งหากแยกเป็นบทบาทรายด้านพบว่า บทบาทด้านการปลูกป่า บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้มีบทบาทในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือบทบาทด้านการส่งเสริม เผยแพร่การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีบทบาทในระดับมาก และบทบาทด้านสนับสนุนการศึกษาวิจัยและฝึกอบรมทางวิชาการป่าไม้ กับบทบาทด้านการป้องกัน ควบคุมทรัพยากรป่าไม้ มีบทบาทในระดับปานกลาง เหมือนกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลและลักษณะทางสังคมต่างๆ ที่มีผลต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ รายได้ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน ด้านป้องกันปราบปรามผู้ลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการให้ความร่วมมือของราษฎรในหมู่บ้าน

สภาพปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความเห็นเกี่ยวกับระดับความรุนแรงของปัญหา อุปสรรค อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การขาดนโยบายภาครัฐที่เอื้อจริงเอื้อจังและต่อเนื่อง รวมถึงตลอดถึงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่โปร่งใส และอาจเอื้อต่อผู้กระทำผิด หรือกระทำผิดกฎหมายเสียเอง รองลงมาคือ ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การจัดการฝึกอบรม ทั้งจากภาคราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ยังขาดประสิทธิภาพ และไม่ให้ความสำคัญต่อบทบาทด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาลควรกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ให้มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยอาจต้องกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ (Agenda) เพื่อให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ต้องสั่งการและเน้นหนักในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการป้องกันปราบปรามผู้ลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และทรัพยากรของชาติอื่น ๆ ตลอดจนการเพิ่มศักยภาพหรือเพิ่มองค์ความรู้ความเข้าใจในบทบาท อำนาจ หน้าที่ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะต้องเป็นผู้นำ สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ โดยเฉพาะภาคประชาชน สร้างจิตสำนึกให้เกิดความรัก และหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งหากประชาชนและทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือ ก็จะเป็นแนวร่วมที่ดี ในการป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ให้คงอยู่เป็นทรัพยากรของชาติสืบไป

4. ควรทำการศึกษาถึงบทบาท และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือหน่วยงานสังกัดในพื้นที่ เช่น หน่วยงานสังกัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนถึงบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ทราบถึงระดับในการแสดงบทบาท การมีส่วนร่วม และทราบถึงปัญหาอุปสรรค เพื่อนำมาปรับปรุงเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ต่อไป

The three objectives of the study were as follows :

1. to examine the role in forest conservation of sub-district heads and village heads in Mae Suai District, Chiang Rai Province;
2. to identify the relationship between personal and social characteristics and forest conservation ;
3. to investigate the problems affecting their roles in forest conservations and how they have solved those problems.

A questionnaire was used to collect the data from 128 sub-district heads and village heads in Mae Suai District, Chiang Rai Province. The statistics for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test (One-Way ANOVA)

The findings were summed up below.

The male respondents outnumbered the female ones. Most of them were 41-50 years of age. They were married and lived with their spouses. Their education was not beyond primary education. They were engaged in agriculture. The average monthly income was not more than 5,000 baht. They lived in Mae Suai District for more than 25 years. The term for the position of sub-district head or village head was five years, and they were in the current position for 1-5 years. They experienced prevention and suppression of deforestation 1-5 times. They received cooperation from villagers at a high level. Most of the villagers had a forest area for common use of not more than 100 rai. Nearly all the villagers had a forest conservation

project, e.g., the project of reforestation to honor the king, the water conservation reforestation project, the community reforestation project, the annual forest ordination project, the forest protection volunteer project, the small dyke-building project, and the royal initiative "Small House in Large Forest" project.

Most of the respondents were found to have a good knowledge and understanding of their roles, authority and responsibilities. They also had a good knowledge and understanding of forest resource conservation.

Roles of sub-district heads and village heads in forest conservation. Overall, they played their role in forest conservation at a high level. When the individual dimensions were considered, the role in reforestation, maintenance and use of forest resources were found to be at a high level (this role had the highest mean score), followed by the role in promotion of forest resource conservation and in information dissemination at a high level. On the other hand, the role in forest research and training support and that in prevention and control of forest resources were found to be at a moderate level.

Relationship of the personal and social characteristics and the role in forest resource conservation. The variables that affected the roles of sub-district heads and village heads were income, work experience in prevention and suppression of deforestation, being trained on forest resource conservation, and cooperation from villagers, respectively.

Problems of forest resource conservation. The respondents found that the problems were moderately serious. The highest mean score belonged to lack of serious and continuous implementation of the government policy and non-transparency of government officers' practice which might facilitate wrong-doings or illegal actions. This was followed by lack of budget and equipment and training support from the government sector, related agencies, and local administrative organizations. The lowest mean score belonged to the fact that sub-district heads and village heads still lacked efficiency and did not give importance to their role in forest resource conservation.

Recommendations

1. The government should set of clear policy on solving the forest resource problem. This problem should be a national agenda so that all sectors will cooperate closely, seriously and continuously to solve it.

2. The Local Administrative Department under the Interior Ministry must order sub-district heads and village heads to tackle the deforestation problem seriously. The competence should be increased through training them so that they will have a better knowledge and understanding of their roles, authority and responsibilities as well as of how to conserve forest resources in order for them to work efficiently.

3. Sub-district heads and village heads must act as leaders to seek participation from all parties in the local area. Especially, local people should be made to love and nourish forest resources. If local people and other sectors give good cooperation in deforestation prevention and in forest resource conservation, forest resources will be sustainable.

4. Further research should study the role and participation of other sectors or organizations in the area, such as the organization under the Natural Resource and Environment Ministry, the local administrative organization. Also, the people's roles and participation should be studied, including their problem and obstacles. The results can be used as a guideline to improve forest resource conservation.